

SKATIENS

Ne filma, bet dzīve ar bēdīgām beigām

Veda lācim ābolus, pat čipsus un konfektes.

Linda Kilevica

Žēlums, līdzjūtība un nesavtība ir ļoti jaukas īpašības un kļūst vēl labākas, ja pārtop rīcībā. Taču jebkurai aktivitātei vajadzētu būt izsvērtai. Šoreiz gan vēlos runāt par dzīvniekiem, kuru likstas patlaban varbūt nav tik pamanāmas citu notikumu ēnā.

Uz kara noziegumu fona Ukrainā lāča nāve Latvijā vispār var paslīdēt garām kā vienkārši nepatīkams fakts citu virknē. Uzskatu, ka nedrīkstam neņemt vērā bēdīgo iznākumu sabiedrības daļas absurda attieksmei, neizpratnei un neizglītībai.

Tas diemžēl nebija ļauns joks, ka 1. aprīlī Dabas aizsardzības pārvalde bija spiesta pieņemt briesmīgu lēmumu. Tika iemīdzināts jauns lācis, Latvijā aizsargājams dzīvnieks. Speciālisti nepieļāva, lai plēsīgs zvērs, kas augs lielāks, pieņemties spēkā, bet nemainīs greizo ieradumu nevairīties no cilvēka, nodarītu neatgriezenisku ļaunumu.

Ja kāds palaidis garām, par ko īsti runa, atgādināšu. Pērn ruden Valkas pusē pie Vijciema uzradās divi pusauga lāči. Tie uzvedās neraksturīgi meža zvēriem – nāca sētās, postīja saimniecības. Iedzīvotāji bija šausmās, kas notiks, ja lācēniem izdosies ielauzties dzīvojamā mājā. Dabas ekspertiem slēdziens bija skaidrs – lāči ir auguši cilvēka aprūpē un tad izmesti savvaļā, tāpēc meklē ļaunību klātbūtni, jo tā saistās ar viegli iegūstamu pārtiku. Lai mazinātu šādu uzvedību un mudinātu atkal pielāgoties dzīvei savvaļā,

lāčus izšķīra un aizveda uz nomaļiem mežiem.

Viens no viņiem martā uzradās Lejasciema pagastā. Pekainis Gulbenes–Smiltenes ceļa malā piesaistīja garābraucēju uzmanību. Viņi darīja nejēdzīgāko, ko vien var izdomāt. Veda burkānus, ābolus, pat čipsus un konfektes, baroja lāci, uzņēma pašbildes, lika video sociālajos tīklos. It kā tā būtu pasaku filma, nevis īsts zvērs, kurš ar laipnu ķepas vēzienu spēj nogalināt bērnu, kas devis konfekti. Lācis ātri zaudēja izdzīvošanas prasmes – pārstāja baidīties no automašīnām, trokšņiem.

Tiem, kuri savas dusmas raida it kā nežēlīgo dabas sargātāju virzienā, vajag mēģināt iztēloties, kā degvielas uzpildes stacijā nevarat izkāpt no auto, jo tur lumpačo pustonnu smags plēsīgs zvērs. Vai tāds aizšķērso ceļu, kad mierīgi izejat no kāpņutelpas ar bērnu pie rokas un smaržīgu gruzu maisiņu otrā rokā.

Varbūt cilvēki beidzot varētu ielāgot, ka vienīgais, kas mums jādara, pamanot savvaļas dzīvnieku, ir – likt tam svētu mieru! Ja zvērs vai putns ir lamātās, sapinies žogā, notriekts uz ceļa, tātad cietis no cilvēka darbībām, tad ir jāmeklē profesionālu palīdzību. Pilnīgi visa dzīvā radība dabā spēj rast ēdamo. Ja tā par maz, tad putni un dzīvnieki spēj mērot daudzus desmitus kilometru uz labāku vietu. Ja ir galīgi slikti, tad katram ir sava vieta uz citu pusdiengalda barības ķēdē. Un dzīvnieki nepamet savus mazuļus, zaķēni un stīrnēni dzīvojas vieni tādēļ, lai mātes klātbūtnē nepievilinātu tiem plēsējus, bet mazie ronīši guļ krastā tāpēc, ka visu laiku peldēt jūrā tiem ir par aukstu.▶

SITUĀCIJA

VĒRTĪGAIS, BET NEGARŠĪGAIS ALUS

Pāris aiziet izklaidēties uz alus bāru. Pirmo reizi. Vīrs izpēta sarakstu un izvēlas piemērotāko. Puslitra glāze maksā 10 eiro! Uz abiem paņem vienu. Tomēr garša nav tā, kas gaidīta par tādu cenu. Alus ir skaisti tumšs, tumīgs, ar daudz putām, bet stiprs, pēc garšas atgādinādams uzputotu balzamu. Pa visu vakaru abi izdzer knapi 100 gramus.

“Bet kāpēc tu ņēmi tieši šo?” jautā sieva par izvēli, redzot, ka dzīvesbiedrs nav sajūsmā.

“Šim nosaukumā bija drukātie burti, ko es bez brillēm pus-tumsā varēju izlasīt!”

LIENE KUPIČA

AKTUĀLI

Vai šogad būs jāsēj vairāk graudu?

Jaunā lauksaimniecības darbu sezona pamazām uzņem apgriezienus – laukus apstrādā ar minerālmēsliem, zemkopji veic primāro lauku apstrādi, un, cerams, mēneša beigās, iestājoties siltākam laikam, jau sāksies vasaras sēja. Krievijas kara Ukrainā dēļ izskan prognozes, ka visā pasaulē var draudēt graudaugu kultūru deficīts. Vai mūspuses graudkopjiem ir kāds rīcības plāns?

Sandris Bēča, lauksaimnieks, kooperatīva “Durbes grauds” vadītājs

Varu mazliet nomierināt, ka Latvija saražo graudaugus tik daudz, ka pašpatēriņam nepieciešama tikai viena trešdaļa no šī apjoma, bet divas trešdaļas aiziet eksportam. Taču, runājot par cenām, izejvielu izmaksas ir kāpušas dramatiski un graudaugu izaudzēšanai atsevišķām izmaksu pozīcijām, piemēram, minerālmēsliem cenas ir četrkārtšājušas! Par dažu nepieciešamo pozīciju pieejamību vispār ir liels jautājums, tādēļ, visticamāk, būs vai nu ražas samazinājums, vai būs jāmeklē citādi saimniekošanas veidi un ceļi, kā izaudzēt jeb kā audzēt, lai nekristos ražīgums. Tehnoloģijas šajā jomā jau ir izstrādātas iepriekš, bet vienkāršākais un salīdzinoši lētākais risinājums bija, teiksim tā, Krievijas minerālmēsli.

Šobrīd eksperti lēš, ka Ukrainas graudi tirgū varētu nemaz nenokļūt dažādu iemeslu dēļ, noteikti Krievijas graudiem arī būs kaut kādi ierobežojumi. Šīs valstis abas kopā ir vien trešā daļa no pasaules tirgus kviešiem un miežiem. Latviešiem būs jāsapūš vaigos, tas tā pa jokam, bet tiešām – būs jāaudzē vairāk! Loģiski tikai būtu audzēt, sēt vairāk. Šādi mēs nedaudz, bet tomēr varētu palīdzēt pasaulei, palīdzēt Ukrainai pārtikas ražošanā. Protams, arī “Durbes graudā” ietilpstošās saimniecības ir gatavas sēt un strādāt vairāk.

Taču vienlaikus jāsaprot, ka zeme ir tik, cik tā ir. Man pašam saimniecībā platības jau ir apsētas no rudens, nav kur vairāk

neko izdarīt. Jāņem arī vērā, ka lauksaimniecības zemju paliek arvien mazāk – pilsētas ienāk laukos, līdz ar to lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības samazinās. Ne tikai Latvijā, kur vēl tas nav tik izteikti, bet citās pasaules valstīs, piemēram, tiek būvētas infrastruktūras pilsētu vajadzībām.

Pārorientēšanās no vienas kultūras uz otru diez vai būs novērojama, vismaz domājot par mūsu saimniecībām. Ir vajadzīgi gan graudi, gan rapsis, jo, piemēram, Ukrainas un Krievijas saulespuķu eļļas būs mazāk, bet eļļa būs nepieciešama, un to var iegūt no rapša.

Svarīgākais un aktuālākais šobrīd ir resursi – minerālmēsļu pieejamība un cena, kurināmais, kas nepieciešams graudaugu žāvēšanai, kas ir gāze, sašķidrinātā gāze un dīzeļdegviela. Jautājums, vai tā būs pieejama pietiekamā apjomā un par kādu cenu. Nav daudz alternatīvu, ar

ko aizvietot. Ir tikai trīs varianti nopietnai graudu žāvēšanai, ar malku mūsdienās šos apjomus neviens nespēj paveikt.

Šobrīd aktuāls ir zaļais kurss, kas ir vērstas uz to, lai samazinātu ražošanas apjomus. Tas sevī ietver dažādas aktivitātes – ne tik intensīva ražošana, pāriet uz tehnoloģijām, kuras ir dārgākas, bet degvielu taupošas, augu aizsardzības līdzekļu ierobežošana, zemes atstāšana papuvēs. Būtībā – tā ir ražošanas samazināšana. Būsim godīgi, ka ar bioloģisko audzēšanu nav iespējams ražas iegūt tik lielas un kvalitatīvas kā konvencionālajā lauksaimniecībā. Tas ir pierādīts un skaidri zināms. Uzskatu, ka šā brīža apstākļos tas ir jānoliek uz pauzes, kamēr beidzas nestabilitāte pārtikas apjomos. Tas tagad nebūtu galvenais, bet par to ir jālemj valsts politikā – jāredz kopējā situācija, jāizvērtē un jāpieņem pareizais lēmums.▶

UZZIŅAI

- Graudkopība ir viena no tām Latvijas lauksaimniecības nozarēm, kur pašnodrošinājums pārsniedz pat 300% (2019. gadā – 328%, 2020. gadā – 369%).
- 2021. gadā Latvijā graudaugu kopraža bija 2994,6 tūkstoši tonnu, no kurām lielākā daļa jeb 70% bija ziemas kvieši (2098 tūkst. tonnu).
- 2021. gada graudaugu raža bija ceturtā augstākā kopraža graudkopības nozarē.
- Saskaņā ar “Eurostat” datiem 2021. gadā Latvija importēja graudaugus 181,9 miljonu eiro vērtībā, no tā 69% veidoja kvieši un 11,5% – kukurūza. Salīdzinot ar 2020. gadu, graudaugu importa vērtība bija samazinājusies par 5%.
- 2021. gadā Latvija eksportēja graudaugus 606,3 miljonu eiro vērtībā, kas bija par 7,3% mazāk nekā 2020. gadā, tomēr jāņem vērā, ka arī graudaugu kopraža un līdz ar to eksportam pieejamo graudu apjoms 2021. gadā bija mazāks nekā 2020. gadā.

AVOTS: ZEMKOPĪBAS MINISTRIJA

NUMURA CITĀTS

Uz pašvaldību vēl neviens nav nācis ar iesniegumu, ka vēlētos rūpnīcu būvēt.